

ARBEIDSRETTE

Sammendrag Lønns- og arbeidsvilkår – organisering av arbeid

Saken gjaldt spørsmål tariffmessige krav til antall dager som måtte settes av til gjennomføring av prøver med skuespillere og dansere i teaterproduksjoner, og om rett til kompensasjon hvis prøveperioden oversteg åtte uker. Etter Regiavtalen mellom Regiforbundet og Arbeidsgiverforeningen Spekter § 7.1 skal regissørens prøveperiode med skuespillere/dansere «normalt være» 48 prøvedager. Regiforbundet gjorde gjeldende at dette måtte tolkes slik at regissøren hadde et ubetinget krav på 48 prøvedager. Arbeidsretten kom til at ordlyden og systematikken i Regiavtalen talte mot at Regiavtalen oppstilte et absolutt krav om 48 prøvedager. Det var derfor adgang til å avtale færre prøvedager. Hvilke tariffrettslige skranker som gjaldt for adgangen til å avtale færre enn 48 prøvedager over åtte uker, var ikke tema i saken. Arbeidsretten bemerket imidlertid at § 7.1 om prøvedager ivaretok kunstneriske hensyn, og at styringsretten måtte utøves innenfor de rammer og forutsetninger som fulgte av § 7.1. Det var teateret og regissøren som i gjensidig dialog og reelle forhandlinger måtte finne frem til det passende antall prøvedager, hvor det må tas tilbørlig hensyn til det tariffestede utgangspunktet om 48 dager over åtte uker. Partene var enige om at Regiavtalen ga krav på tilleggshonorar hvis prøveperioden oversteg åtte uker, og det ble avsagt dom for kravet til honorering slik det fulgte av avtaleteksten.

**Dom 9. januar 2026 i
sak nr. 25/11, AR-2026-1**

Regiforbundet (advokat Tore Lerheim. Rettslig medhjelper: Advokatfullmektig Kamilla Marthinsen) mot Arbeidsgiverforeningen Spekter (advokat Tor Olav Carlsen: Rettslig medhjelper: Advokat Siri Bergh v/advokatfullmektig Eva Lunde).

Dommere: Tron Løkken Sundet, Hanne Bjurstrøm, Marit B. Frogner, Tor-Arne Solbakken, Randi Johanne Løvland, Jan Olav Andersen og Cathrine Cruse Hennig.

- (1) Saken gjelder spørsmål om antall dager som må settes av til gjennomføring av prøver med skuespillere og dansere i teaterproduksjoner, og om rett til kompensasjon hvis prøveperioden overstiger åtte uker.
- (2) Partene er bundet av tariffavtale for regissører (Regiavtalen) mellom Regiforbundet og Arbeidsgiverforeningen Spekter. Avtalen gjelder både for

fast tilsatte regissører og for regissører som er tilsatt for enkeltstående produksjoner, jf. § 1.1.

- (3) Ved tilsetting for enkeltstående produksjoner skal partene bruke en normalkontrakt som er inntatt som vedlegg til Regiavtalen, med mindre vesentlige grunner skulle tilsi noe annet. Hvis normalkontrakten ikke benyttes, skal den avvikende avtalen på forhånd godkjennes av tariffpartene, jf. § 1.4.
- (4) Alle kontrakter, tilsettingsbrev og stillingsbeskrivelser skal utferdiges i tre eksemplarer, hvor partene beholder hvert sitt, og teatret sender det tredje til den tilsattes fagorganisasjon, jf. § 1.5.
- (5) Regiavtalen § 3 har nærmere bestemmelser om lønns- og arbeidsvilkår for engasjement for enkeltstående produksjoner. Paragraf 3.1 angir normalsatser og lønnsstige som skal legges til grunn ved engasjement for enkeltstående produksjoner. Honoraret tar utgangspunkt i en årslønn beregnet med utgangspunkt i at regissøren har 2,5 normalproduksjoner i løpet av et år.
- (6) Paragrafene 3.4 og 3.5 har bestemmelser om honorarfastsettelse og om rett til tilleggshonorar for prøver utover det som er fastlagt i kontrakten. Bestemmelsene lyder:

«3.4 Normalproduksjon. Mindre oppgaver. Større oppgaver

Honorarfastsettelsen baserer seg på en prøvetid for en normalproduksjon på 48 dager innenfor 8 uker.

Ved mindre og enklere oppsetninger og enklere oppsetninger med kortere prøvetid, kan ovenstående honorarsatser avkortes pro rata i forhold til det normale, dog aldri til mindre enn 1/3 av normalhonoraret.

Ved inngåelse av kontrakter som gjelder særlig vanskelige oppgaver eller oppgaver som er klart større enn normalt, er partene ikke bundet av satsene ovenfor.

Dersom den tilsatte er virksom innenfor flere fagområder på én og samme produksjon, henvises til bestemmelsen i § 2.4.

Forut for kontraktsinngåelsen skal scenograf/kostymedesigner sammen med teatrets kunstneriske ledelse fastsette oppgavens omfang i forhold til en normalproduksjon, herunder honorarets størrelse, avvik fra tidsfrister eller lignende.

3.5 Prøver utover det som er fastlagt i kontrakten

Prøver og prøveforestillinger utover det som er fastlagt i kontrakten skal betales med 1/50 av det avtalefestede normalhonorar pr. påbegynt dag, såfremt det ikke ved honorarets fastsettelse er tatt hensyn til den forlengede prøvetid. Det samme gjelder prøver og produksjonsarbeid i forbindelse med gjenopptakelse, rolleovertakelse, flytting av forestillingen fra et spillelokale til et annet eller "force majeure"-prøver, såfremt det ved honorarfastsettelsen ikke er tatt hensyn til dette. Slik ekstragodtgjørelse betales dog ikke når prøvetiden må forlenges på grunn av forhold som skyldes den tilsatte.

Prøver som nevnt ovenfor som holdes mellom kl. 19.00 og 22.00 i tillegg til ordinære formiddagsprøver, skal betales med 1/133 av normalsatsen pr. påbegynt time.

Ellers henvises det til bestemmelsene om prøvetid i § 7.»

- (7) Den avsluttende henvisningen i § 3.5 til bestemmelsene om «prøvetid» i § 7, er til bestemmelsene om tid til prøver, det vil si den tid regissøren skal ha til prøver med skuespillere og dansere i produksjonen. Paragrafene 7.1, 7.2, 7.5 og 7.6 lyder:

«7.1 Definerings av prøveperioden. Avtalt utvidelse og/eller oppdeling av prøvetiden og honorering for dette

Prøveperioden med skuespillere/dansere på en produksjon skal normalt være 48 prøvedager, jmf. § 3.4, 1. setning. Det kan inngås avtale om oppdeling og/eller utvidelse av prøvetiden, og en eventuell kompensasjon for dette. Den tilsatte skal normalt ha kompensasjon dersom slik oppdeling/utvidelse skyldes teatret eller dersom teatret og den tilsatte er enige om at dette er nødvendig for produksjonen.

Kompensasjon for oppdeling av prøvetiden honoreres normalt med 1/16 av normalsatsen pr. uke i den tiden oppholdet varer. Avtalt utvidelse av prøvetiden honoreres normalt med 1/50 av normalsatsen pr. dag.

7.2 Prøvetid (Ny bestemmelse som erstatter tidligere pkt 7.2 – 7.4)

Prøvetiden legges i henhold til særbestemmelsene i Hovedtariffavtalen for Norsk Skuespillerforbund, § 4 Arbeidstid.

7.5 Prøveforestillinger

Prøveforestillinger er å anse som prøver.

7.6 Tapte prøvedager

Dersom prøvedager innenfor den avtalte prøveperioden av ulike årsaker går tapt uten at dette åpenbart kan klandres den tilsatte, har instruktør rett til tilsvarende antall ekstra prøvedager som honoreres i samsvar med bestemmelsen i § 3.5.»

- (8) Teateret skal i henhold til § 8 sørge for at prøver på et nærmere avtalt antall prøvedager kan foregå på den scenen hvor forestillingen skal ha premiere.
- (9) Normalkontrakten som er inntatt som vedlegg til Regiavtalen har punkter om prøvetid og honorar som skal fylles ut av teater og regissør. I normalkontraktens § 1 om prøvetid heter det:

«Teatret engasjerer instruktøren for oppsetningen av: _____
Prøvetiden er inntil _____ uker.

Prøvene skal påbegynnes _____ og forestillingen skal være premiereklar _____

Prøveperiode: fra uke _____ til uke _____ 19____

Antall prøvedager er avtalt til: _____

Antall kvelds-/dobbeltp prøver _____

Antall prøveforestillinger _____

Særavtaler _____ vedr. _____ prøvetiden: _____»

- (10) Normalkontrakten § 2 om honorar lyder:

«Honoraret er avtalt til kr.: _____

Prøver ut over det i § 1 i fastlagte tidsrom honoreres med kr. _____ pr. påbegynt dag.

Honorar og feriepenger utbetales som bestemt i overenskomstens pkt. 3.10 og 3.12.»

- (11) Regiavtalens bestemmelser om prøvetid må ses i sammenheng med særtrekkene med teaterproduksjoner. En regissør kan bli engasjert for en bestemt produksjon på bakgrunn av en henvendelse fra teateret eller ved at regissøren selv kontakter teateret om en mulig produksjon. Etter avtaleinngåelsen følger en lengre fase hvor partene klargjør de økonomiske og kunstneriske rammene for produksjonen. Deretter følger en fase hvor regissøren har fortløpende dialog med et kunstnerisk lag som utarbeider skisser for produksjonen. Dette leder over i modellfasen som retter seg mot den praktiske gjennomføringen. Avtaleinngåelsen og det kunstneriske arbeidet starter typisk opp mellom ett og halvannet år før premieredatoen.
- (12) Prøveperioden starter som utgangspunkt åtte uker før premieren. Denne perioden starter i alminnelighet med en leseprøve og deretter en fase hvor regissør og skuespillere arbeider med teksten, og hvor man til slutt flytter prøvene til den aktuelle scenen.
- (13) **Bakgrunnen for Regiavtalen**
- (14) Regiavtalen ble inngått 21. august 2024. Frem til da var lønns- og arbeidsvilkår regulert av den såkalte SIK-avtalen, jf. avsnitt 18 nedenfor.
- (15) Tariffreguleringen mellom partene er dokumentert tilbake til overenskomst for tariffperioden 1984–86 mellom De norske teatres forening (NTF), senere Norsk Teater- og orkesterforening (NTO), v/Forhandlingsutvalget for teatrene, og Norsk Sceneinstruktørforening. Teatrene var representert ved forhandlingsutvalget for teatrene, oppnevnt av Kirke- og undervisningsdepartementet, Norske Kommuners Sentralforbund og Oslo kommune.
- (16) Overenskomsten for tariffperioden 1984–86 hadde i § 3,A retningslinjer for honorarfastsettelse for regissører som ble engasjert for oppsetning av enkeltstående produksjoner. Bestemmelser om prøvedager var inntatt i overenskomsten § 6 som lød:

«Prøvetiden skal normalt ikke overstige 8 uker. Partene er forpliktet til å overholde den avtale prøvetid. Teatrets bestemmelse om prøvetid og tiden for langprøvene gjelder også for instruktøren.

...

Dersom skuespillernes overenskomst-festede rett til prøvefri lørdager fører til at instruktørens prøvetid blir lengre enn avtalt, skal de overskytende prøvedager honoreres i samsvar med bestemmelsen i § 3, A, tredje ledds første setning.»

- (17) Normalkontrakten var inntatt som vedlegg til tariffavtalen. I § 1 om prøvetid het det:

«Prøvetiden er inntil uker. Prøvene skal påbegynnes og forestillingen være premiereklar»

- (18) Reguleringen av honorar og prøveperiode var uendret frem til 1994, da avtalen ble avløst av Overenskomst for scenografer, koreografer, kostymedesignere og sceneinstruktører (SIK-avtalen) mellom NTO og Norsk Sceneinstruktørforening. Denne overenskomsten hadde nye bestemmelser om honorar og om prøvedager.
- (19) Honorar for regissører som ble engasjert for enkeltstående produksjoner skulle beregnes ut fra en årslønn dividert med det fastsatte antallet normalproduksjoner for den aktuelle stillingskategorien. For regissører var antallet normalproduksjoner 2,5.
- (20) Honorarfastsettelsen skulle basere seg på en prøvetid for normalproduksjoner på 48 dager innenfor en periode på åtte uker. Et lavere eller høyere honorar kunne avtales dersom det var mindre og enklere oppsetninger eller det var oppgaver som var klart større enn normalt. Det var i tillegg bestemmelser om kompensasjon for prøver mv. utover det som var fastlagt i kontrakten med regissøren.
- (21) Spekter overtok som tariffpart i SIK-avtalen fra 2016 til den ble sagt opp til opphør 18. oktober 2019. Creo inngikk i februar 2023 overenskomst for scenografer, kostymedesignere og designere for dukketeater.
- (22) SIK-avtalen gjaldt for Regiforbundet på grunnlag av reglene om ettervirkning mens partene forhandlet om ny overenskomst. I Spekters tilbud nr. 3 datert 27. januar 2023 var det inntatt mer utførlige bestemmelser om normalproduksjoner:

«Flere elementer i tariffavtalen er basert på konseptet normalproduksjon. Konseptet normalproduksjon består av en prøvetid på 48 dager/evt. 8 uker. Prøveforestillinger er å anse som prøver.

Hvorvidt en oppsetning er en normalproduksjon avgjøres etter en helhetsvurdering av ett eller flere momenter, så som:

- produksjonens kompleksitet
- forestillingens lengde
- antall medvirkende og roller
- antall kunstneriske disipliner og størrelsen på det kunstneriske teamet
- tilstedeværelse
- prosess og arbeidsmetode
- prøvetidens varighet

Den praktiske gjennomføringen av en normalproduksjon avklares for hver enkelt produksjon og perioden til preproduksjon og prøvetid kan legges opp på en annen måte, forutsatt at arbeidsbelastningen for normalproduksjon er ivarettatt tilsvarende.

Det vises for øvrig til pkt. 5.3 Lønn for midlertidig ansatte der produksjonen er større eller mindre enn normalproduksjon.»

- (23) Regiforbundets leder ba i e-post 1. februar 2023 til Spekter om klargjøring av hvordan bestemmelsen skulle praktiseres og hvilke konsekvenser den ville få for tid til prøver og for avlønning:

«Som tidligere understreket er det særlig viktig for oss å få en god og forutsigbar regulering av hva som utgjør normalproduksjon. Vi har derfor et stort behov for å skjønne TFUs tenkning rundt formuleringen i punkt 4.1 (Normalproduksjon») og hvordan «prøvetid på 48 dager/evt. 8 uker» skal se ut i praksis.

Slik f.eks. ordlyden «48 dager/evt. 8 uker» kan leses isolert sett stilles det ikke krav om at de åtte ukene skal være sammenhengende eller at de 48 dagene med prøvetid skal skje innenfor 8 uker. Dette er selvsagt ikke akseptabelt som premiss for definisjonen av en normalproduksjon.

Vi minner om at 8 uker prøvetid henger sammen med premisset om 8 uker forberedelser, til sammen 16 uker. Det er dette samlede tidsrommet som ligger til grunn for at regissørene har et gjennomsnittlig antall normalproduksjoner per år på 2,5. Om prøvetiden reelt sett utvides, uten konsekvenser for avlønningen, vil vi derfor ha en reell lønnsreduksjon. Det er selvsagt ikke akseptabelt.

Vi ber derfor om å få eksempler på hvordan Spekter/TFU tenker at forslaget om definisjon av normalproduksjon skal gjennomføres i praksis, og hvilke konsekvenser ulike varianter får for avlønningen.»

- (24) I Spekters tilbud nr. 5 datert 10. februar 2023 var forslaget til bestemmelse noe endret:

«Flere elementer i tariffavtalen er basert på konseptet normalproduksjon.

Regissører

For regissører består konseptet normalproduksjon av en prøveperiode på 48 dager innenfor 9 uker. Normalproduksjon kan også legges opp som en prøveperiode på 44 dager innenfor 8 uker eller som en prøveperiode på 48 dager innenfor 9 uker og 3 dager. Se punkt 5.3 for reduksjon/påslag i lønn for dette.

Prøveperioden skal være sammenhengende med mindre annet er avtalt ved kontraktsinngåelse.

Prøveperioden kan likevel deles opp dersom det skyldes:

1. Ferieavvikling/sommerstengt teater, påske og jul

2. Hvis oppdeling/forskyving skyldes regissørens ønske

Den praktiske gjennomføringen av en normalproduksjon avklares for hver enkelt produksjon.»

(25) Tilbudet ble avvist.

(26) Ny Regiavtale ble inngått 21. august 2024. Bestemmelsene om honorar og prøveperiode viderefører i korte trekk de tilsvarende bestemmelsene i SIK-avtalen.

(27) **Nærmere om tvisteforløpet**

(28) Regiforbundet tok høsten 2023 opp enkelte spørsmål om antall prøvedager, rett til kompensasjon når prøveperioden overstiger åtte uker og rett til diettgodtgjørelse mv. I e-post til Spekter 13. november 2023 med krav om tvisteforhandlinger, uttales det:

«Grunnlaget for krav om forhandlinger er at Regiforbundet i den senere tid har opplevd at våre medlemmer som forhandler om nye oppdrag med teatrene blir møtt med tolkninger av SIK-avtalen som er uriktige, og som heller ikke har blitt fremført tidligere. Vi setter dette i sammenheng med den situasjon som har oppstått etter at Spekter sa opp SIK-avtalen «til opphør» i 2019, og at det i ettertid ikke er oppnådd enighet ved reforhandling av avtalen.

Dette knytter seg særlig til følgende temaer:

- SIK-avtalen § 7.1: Prøvetid for normalproduksjon er 48 dager. Flere teater har nå begynt å bruke formuleringen «inntil 48 dager». Dette er en tilsnikelse som det ikke er grunnlag for.

- SIK-avtalen § 3.4: Honorarfastsettelse baserer seg på at de 48 prøvedagene ligger innenfor 8 uker. Dersom det ikke går, skal prøvedager som går ut over 8 uker betales med dagshonorar (1/50 av grunnhonorarer). Forslag til avtaler med 8,5 uker prøveperiode (uten økning i grunnhonorar), eller manglende honorering av prøvedager ut over 8 uker, er tariffstridige.

- SIK-avtalen § 11 (Reise-, oppholds- og diettkostnader): Her har det nylig kommet forslag til regulering i nye oppdrag som innebærer en omlegging av langvarig praksis. Partene har frem til nå lagt til grunn at denne bestemmelsen gir rett til diett for regissører som tar arbeid borte fra sitt hjemsted. Regiforbundet fastholder at denne forståelsen er den korrekte og at partene uansett er bundet av langvarig og entydig praksis. - SIK-avtalen § 24: Det er ikke grunnlag for å redusere regi-honoraret på grunn av kombinasjonsarbeid med manus. Mulighet for reduksjon gjelder kun for arbeid som omfattes av SIK-avtalen (jf. SIK-avtalen § 2.4.).»

(29) Forhandlingsmøte mellom Regiforbundet og Spekter ble gjennomført 7. desember 2023. I e-post fra fagsjef Mårten Brandsnes Faret i Spekter 12. februar 2024 til leder i Regiforbundet heter det:

«Når det gjelder problemstillingen som knytter seg til normalproduksjon på 48 dager, er det etter vår oppfatning ikke en ny problemstilling. Praksisen i en rekke år har vært at man enten har forholdt seg til prøvetiden for en normalproduksjon på 48 dager eller innenfor 8 uker, avhengig av hva som har vært praktisk mulig ved det enkelte teater. Sammenholdt med problemstilling nr. 2 som også relaterer seg til SIK-avtalen § 3.4, har det i mange år ikke vært mulig å få plassert disse 48 prøvedagene innenfor en periode på 8 uker. Dette legger vi til grunn at Regiforbundet også er godt kjent med.»

- (30) Det var deretter kontakt mellom partene om de problemstillingene forbundet hadde tatt opp i møtet 7. desember 2023. I et oppsummerende notat fra advokat Tore Lerheim på vegne av Regiforbundet til Spekter, heter det i punktet om §§ 3.4, 3.5 og 7.1:

«- Regiforbundet gjer gjeldande at prøvetida for normalproduksjon er 48 dagar, korkje meir eller mindre. Det er ikkje grunnlag for å bruke formuleringar som "inntil 48 dagar" eller liknande, eller eit mindre antal prøvedagar i samband med normalproduksjon i medhald av § 7.1.

- Ordlyden i § 3.4 første setning viser klart at dei 48 prøvedagane skal haldast innanfor eit tidsrom på 8 veker. Om dette ikkje går, skal prøvedagar ut over 8 veker betalast med dagshonorar (1/50 av grunnhonoraret), jf. § 3.5 første setning.»

- (31) Regiforbundet tok ut stevning for Arbeidsretten 3. april 2025. Spekter innga tilsvaer 30. mai 2025. Søksmålet for Arbeidsretten gjaldt spørsmål om en normalproduksjon omfatter 48 dager, rett til uavkortet regihonorar når regissøren også utfører annet arbeid som ikke omfattes av Regiavtalen og honorar for slikt arbeid, og rett til diettgodtgjørelse mv.
- (32) Partene har under saksforberedelsen løst tvistene om rett til uavkortet regihonorar og om rett til diettgodtgjørelse mv.
- (33) Hovedforhandling ble gjennomført 16.–17. desember 2025. To partsrepresentanter og seks vitner avga forklaring. To vitner avga forklaring som fjernavhør, jf. arbeidstvistloven § 51 første ledd siste setning og tvisteloven § 21-10. Det ble for øvrig fremlagt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.
- (34) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**
- (35) *Regiforbundet* har i korte trekk anført:
- (36) Prøveperioden for normalproduksjoner skal være 48 dager. Dette følger klart av ordlyden i § 7.1, jf. § 3.4 første setning som sier at prøveperioden «skal normalt være» 48 dager. Henvisningen til § 3.4 betyr at disse dagene skal legges innenfor en periode på åtte uker. Tariffpartene har bestemt at det må settes av 48 prøvedager for at man skal oppnå et kunstnerisk tilfredsstillende resultat.
- (37) Sammenhengen mellom bestemmelsene i Regiavtalen taler for samme forståelse. Avtalen har særskilte reguleringer for produksjoner som må ha

kortere eller lengre prøveperioder enn det som etter § 7.1 gjelder for normalproduksjoner. Det taler mot at § 7.1 åpner for færre prøvedager for normalproduksjoner.

- (38) Utformingen av normalkontrakten gir ingen holdepunkter for at tariffpartene har ment at det kan avtales færre prøvedager for normalproduksjoner. Kontrakten anvendes for alle produksjoner, herunder større eller mindre produksjoner enn normalproduksjoner. Uansett åpner kontrakten bare for å oppgi et tidsrom «inntil» en gitt periode for selve prøveperioden; den gir ikke tilsvarende åpning i punktet om antall prøvedager.
- (39) Tolkningen av § 7.1 må bygge på partenes forståelse og den faktiske situasjonen da bestemmelsen kom inn i Regiavtalen. Bestemmelsen fikk den någjeldende formuleringen ved opprettelsen av SIK-avtalen i 1994. På dette tidspunktet var det mulig å ha lørdagsprøver og til å plassere 48 prøvedager innenfor en prøveperiode på åtte uker. Dette er partenes forutsetninger for bestemmelsen.
- (40) Problemstillingen blir derfor om det er grunnlag for å begrense retten til 48 prøvedager innenfor en prøveperiode på åtte uker.
- (41) Praksis viser ingen store variasjoner eller en fleksibilitet ved fastsettelse av antall prøvedager. Den dominerende løsningen i praksis frem til iallfall 2010 mellom det enkelte teater og det enkelte medlemmet var at prøveperioden for normalproduksjoner var 48 dager over åtte uker. Flertallet av avvikende reguleringer kommer særlig etter 2020, det vil si etter at Regiavtalen var sagt opp.
- (42) Forholdet til Skuespilleravtalen gir heller ikke grunnlag for å begrense rettighetene etter Regiavtalen. Henvisninger til arbeidstidsbestemmelsene i Skuespilleravtalen er til bestemmelsene om den praktiske tilretteleggingen. Eventuelle begrensninger som følger av Skuespilleravtalen kan ikke tillegges vekt.
- (43) Særtrekkene ved regissørenes arbeid, deres særlige stilling som både arbeidstaker og arbeidsleder, og deres svake forhandlingsposisjon, tilsier at

Regiavtalen må tolkes slik at den gir krav på 48 prøvedager. Utviklingen i teaterbransjen har ikke redusert behovet for 48 prøvedager. Regiavtalen må derfor verne prøvedagene og sikre forutberegnelighet for regissørene.

- (44) Honorar for en normalproduksjon bygger på at 48 prøvedager legges innenfor en periode på åtte uker. Prøvedager som plasseres utenfor denne perioden, gir rett til dagshonorar med 1/50 av grunnhonoraret. Dette følger av ordlyden i §§ 3.4 og 3.5, jf. § 7.6 og sammenhengen mellom disse bestemmelsene.
- (45) Praksis bygger også på rett til honorar i slike tilfeller. Eventuelle avvik fra dette bygger ikke på et bevisst tolkningsstandpunkt fra Regiforbundets side. En eventuell praksis kan under enhver omstendighet ikke slå igjennom overfor en klar ordlyd.
- (46) Utviklingen med større muligheter for lørdagsfri for skuespillere gjør det vanskelig å plassere de nødvendige prøvedagene innenfor perioden på åtte uker. Denne utviklingen ligger utenfor regissørenes kontroll, og er blant annet en følge av avtaler med andre fagforeninger. Avtaler med andre fagforeninger kan ikke endre Regiavtalens bestemmelser om rett til honorar for prøvedager som legges utenfor prøveperioden på åtte uker.
- (47) Konsekvensen av at det skal være 48 prøvedager er at prøveperioden må utvides. Regissørenes årslønn bygger imidlertid på en forutsetning om 2,5 normalproduksjoner per år, jf. § 3.1. Dersom prøvedager plasseres utenfor prøveperioden på åtte uker, vil regissøren få plass til færre oppdrag i løpet av året. Det vil i realiteten føre til en lønnsnedgang i strid med forutsetningene for Regiavtalen. Regissørene har derfor krav på dagshonorar for hver prøvedag utover prøveperioden på åtte uker.
- (48) Det er nedlagt slik påstand:
 - «1. Regiavtalen § 7.1, jf. § 3.4, skal forståast slik at ein normalproduksjon har 48 prøvedagar.
 - 2. Regiavtalen §§ 3.4 og 3.5 skal forståast slik at regissøren har rett til dagshonorar for kvar prøvedag ut over åtte vekers perioden ved ein normalproduksjon.»
- (49) *Arbeidsgiverforeningen Spekter* har i korte trekk anført:

- (50) Regiavtalen § 7.1 bestemmer at prøveperioden «skal normalt» bestå av 48 prøvedager. Teateret har styringsretten over produksjonen. Regiforbundets tolkning vil være en vesentlig begrensning i denne retten.
- (51) En slik begrensning av styringsretten følger ikke av ordlyden i avtalen. Ordlyden gir anvisning på fleksibilitet ved fastsettelse av antall prøvedager, og oppstiller ikke krav om at det alltid skal være 48 prøvedager.
- (52) Det følger av systematikken i avtalen og § 7.1 at antallet prøvedager kan være færre enn 48, men honoraret skal være det samme. Henvisningen til 48 dager over åtte uker er tatt med som et referansegrunnlag for fastsettelse av regissørens honorar. Bestemmelsene om honorar oppstiller en minsterettighet. Dersom tariffpartene hadde ment å gi regissøren rett til 48 prøvedager over åtte uker, kunne dette enkelt kommet til uttrykk i ordlyden.
- (53) Tariffhistorikken gir ingen holdepunkter for at partene har ment at § 7.1 gir en absolutt rett til 48 prøvedager. Frem til 1994 hadde partene frihet til å definere antallet prøvedager. Det er ingen holdepunkter for at SIK-avtalen og deretter Regiavtalen har opphevet de fleksible rammene for å fastsette antall prøvedager som fulgte av tidligere tariffavtaler.
- (54) Spekter ble tariffpart fra 2016. Selv om saksøker hevder praksis har endret seg utover 2010-tallet, har det i tariffrevisjoner i denne perioden ikke blitt fremmet forslag om endringer eller klargjøring av § 7.1.
- (55) En variert praksis viser at det gjøres konkrete vurderinger av hvor mange prøvedager produksjonen skal ha. Teatersjefene fastsetter antall prøvedager i samråd med og etter enighet med den enkelte regissøren. Rubrikken i normalkontrakten hvor man skal oppgi antallet prøvedager, viser at § 7.1 ikke praktiseres slik at den gir en ubetinget rett til 48 prøvedager.
- (56) Regiavtalen har en dynamisk avhengighet til Skuespilleravtalen. Det har vært en sammenheng mellom avtalene fra 1988 som viser at partene var klar over at skuespilleres rett til fri kunne være til hinder for å gi 48 prøvedager over åtte uker. Skuespillernes rett til fri på lørdager må ses i sammenheng med at deres tilgjengelighetstid på ukedagene er utvidet.

(57) Dersom Regiforbundets tolkning legges til grunn, vil det føre til færre produksjoner. Fleksibiliteten er viktig for å sikre forsvarlig drift av teatrene og legge til rette for flere produksjoner. Hvorvidt det gjelder en nedre grense for antall prøvedager er ikke tema i den foreliggende saken.

(58) Regissører skal honoreres i samsvar med arbeidsforholdets lengde. Etter Regiavtalen § 3.5 skal det betales dagshonorar ved prøver «utover det som er fastlagt i kontrakten», med mindre det ved fastsettelsen av honoraret er tatt hensyn til den forlengede prøvetiden. Regissøren har derfor ikke en absolutt rett til honorar hvis en prøvedag plasseres utenfor prøveperioden på åtte uker.

(59) Det er nedlagt slik påstand:

«Arbeidsgiverforeningen Spekter frifinnes.»

(60) **Arbeidsrettens merknader**

(61) Saken reiser to tolkningsspørsmål. Det første tolkningsspørsmålet er om Regiavtalen § 7.1, jf. § 3.4, må forstås slik at prøveperioden skal være 48 dager, med mindre unntakene i § 3.4 for mindre eller større produksjoner er anvendelige. Problemstillingen er med andre ord om prøveperioden for en normalproduksjon alltid må ha 48 dager. Det andre tolkningsspørsmålet gjelder Regiavtalen §§ 3.4 og 3.5 om rett til kompensasjon for prøvedager som legges utenfor en prøveperiode på åtte uker.

(62) Regiforbundet gjør for det første gjeldende at § 7.1 må tolkes slik at regissøren har et ubetinget krav på 48 prøvedager fordelt på åtte uker. Dette kan ikke føre frem.

(63) Etter § 7.1 skal regissørens prøveperiode med skuespillere/dansere «normalt være» 48 prøvedager. Presiseringen om at det «normalt» er 48 prøvedager er ikke entydig, men kan forstås slik at det er adgang til å avtale færre prøvedager. Bestemmelsen viser til § 3.4 første setning om at honoraret beregnes ut fra en prøvetid for en normalproduksjon på 48 dager innenfor åtte uker. Angivelsen av prøveperioden i § 3.4 må ses i sammenheng med den underliggende forutsetningen om at honoraret skal reflektere at regissøren har 2,5 normalproduksjoner i løpet av et år.

- (64) Paragraf 7.1 viser ikke til § 3.4 andre ledd som åpner for å avtale et lavere honorar for «mindre og enklere oppsetninger og enklere oppsetninger med kortere prøvetid». Dette tilsier at § 7.1 åpner for å avtale et lavere antall prøvedager selv om vilkårene for å avkorte honoraret ikke er oppfylt. På den andre siden har §§ 3.4 og 7.1 ulike formål, noe som tilsier at det ikke uten videre kan trekkes en slutning fra § 3.4 om en helt fri adgang til å avtale færre enn 48 prøvedager, jf. avsnitt 68 og 69 nedenfor.
- (65) Oppbygningen av § 7.1 og sammenhengen med tariffreguleringen for skuespillere, tilsier heller ikke at det gjelder et absolutt krav på 48 prøvedager. SIK-avtalen §§ 7.2–7.4 hadde utførlige bestemmelser om plassering av prøvetid mv. I Regiavtalen er disse bestemmelsene kortet ned, og det henvises i stedet til arbeidstidsbestemmelsene i Skuespilleravtalen. I Regiavtalen bestemmes det at prøvetiden legges «i henhold til særbestemmelsene» i Skuespilleravtalen. Nyere tariffreguleringer av skuespilleres rett til lørdagsfri gjør det vanskelig å plassere 48 prøvedager med skuespillere innenfor en prøveperiode på åtte uker. Sammenhengen mellom reguleringene gjør det nødvendig med tilpasninger – enten ved en viss reduksjon av antallet prøvedager eller ved at prøveperioden utvides for å sikre 48 prøvedager. I begge tilfeller tilsier det at Regiavtalen ikke er til hinder for at partene fraviker normalen om 48 prøvedager, forutsatt at dette bygger på reelle forhandlinger og saklige vurderinger ut fra produksjonens art og omfang.
- (66) Hvis man skal innplassere 48 prøvedager for regissør og skuespillere over åtte uker, betyr det at det må planlegges med seks dagers arbeidsuke eller prøveperioden må utvides. Det er lagt frem en rekke eksempler på normalkontrakter mellom teatre og regissører. Avtalene viser en viss variasjon i antall dager som settes av til prøvene. Praksis viser at det ikke alltid avtales 48 prøvedager, men at det enten gjøres en viss avkortning av antall dager eller at det gis 48 prøvedager ved at prøveperioden utvides.
- (67) På denne bakgrunn må Spekter frifinnes for påstanden om at § 7.1 gir en ubetinget rett til 48 prøvedager fordelt over åtte uker. Hvilke tariffrettslige skranker som gjelder for adgangen til å avtale færre enn 48 prøvedager over åtte uker, er ikke tema i saken. På bakgrunn av Spekters anførsler om

adgangen til å regulere antallet prøvedager, vil Arbeidsretten imidlertid bemerke:

- (68) I vurderingen av hvilket spillerom Regiavtalen gir for avvikende reguleringer av prøveperioden, må det legges vekt på at bestemmelsene om honorar og bestemmelsene om prøvetid har ulike formål og funksjoner. Retten til et minstehonorar basert på en stipulert årsinntekt og et antall normalproduksjoner har som formål å sikre vern for inntekt for regissører som knyttes til enkeltstående produksjoner. Kravet til antall prøvedager skal også ivareta kunstneriske hensyn.
- (69) Et særtrekk ved prøveperioden og prøvedagene er at utøvende og skapende kunstnere i fellesskap finner frem til og former produksjonen. Det krever at det settes av nødvendig tid til denne kreative fasen. Tariffpartene har ved formuleringen om at det «normalt» skal settes av 48 dager til dette, oppstilt et klart utgangspunkt om tid til prøver. Dette må imidlertid ses i sammenheng med de økonomiske og praktiske rammene for prøveperioden og når skuespillere kan være tilgjengelig for prøver.
- (70) Selv om teater og regissør til dels har ulike oppgaver og funksjoner, er det også et sammenfall av interesser mellom disse aktørene. Parts- og vitneforklaringene er i de grunnleggende prinsipper enige om betydningen av regissørens innsats og regissørenes behov for tilstrekkelig tid til prøver. Samtidig gjelder Regiavtalens bestemmelser teatre av svært ulik organisering, størrelse og aktivitet, fra de tradisjonelle institusjonsteatrene («steinhusene») og andre teatre. I tillegg kommer variasjonene mellom oppsetninger og repertoar. Dette taler mot at Regiavtalen må forstås slik at den oppstiller et absolutt krav om antall prøvedager som bare kan fravikes hvis det er produksjoner som omfattes av § 3.4 andre ledd. På den andre siden uttrykker Regiavtalens bestemmelse om antall prøvedager en ramme for det kunstneriske arbeidet i prøveperioden. Det er imidlertid teateret og regissøren som sammen må finne frem til det passende antall prøvedager, hvor det må tas tilbørlig hensyn til det tariffestede utgangspunktet om 48 dager over åtte uker. Selv om teatrene har styringsrett i dette spørsmålet, må den utøves i tråd med de rammer og forutsetninger som følger av § 7.1. Hvorvidt de enkelte

kontraktene som har vært presentert som eksempler for Arbeidsretten oppfyller disse kravene, er ikke tema i saken.

- (71) Regiforbundet har krevd dom for at Regiavtalen §§ 3.4 og 3.5 gir rett til dagshonorar for hver prøvedag som i normalproduksjoner legges utenfor prøveperioden på åtte uker. Spekter er enig i at det gjelder en betalingsplikt i slike tilfeller, forutsatt at det ved fastsettelsen av honoraret ikke er tatt hensyn til den forlengede prøvetiden.
- (72) Regiforbundets påstand må forstås slik at det kreves dom for den generelle forståelsen av betalingsbestemmelsen, men den må ses i sammenheng med tolkningen av Regiavtalens bestemmelser om prøveperiode og prøvedager. Dersom prøvedagene plasseres innenfor perioden på åtte uker, gjelder det ikke rett til tilleggsbetaling. Arbeidsretten har foran kommet til at § 7.1 må tolkes slik at det kan avtales færre prøvedager. Retten til dagshonorar utløses først hvis prøvedager legges utenfor prøveperioden på åtte uker. Slik sett er det enighet om dette kravet, selv om Regiforbundets anførsler om plikt til å gi 48 prøvedager ikke fører frem. Det kan da som utgangspunkt avsies dom i samsvar med partenes enighet, sml. tvisteloven § 9-7 første ledd.
- (73) Regiforbundet har under hovedforhandlingen klargjort at det innenfor rammen av påstanden kan presiseres hvor langt betalingsplikten rekker. På denne bakgrunn må partene sies å være enige om at det gjelder betalingsplikt, men at dette bare gjelder hvis det ved fastsettelsen av honoraret ikke er tatt hensyn til at prøveperioden overstiger åtte uker. Dette forbeholdet må inntas i domsslutningen, som da i korte trekk uttrykker det samme prinsippet som følger av ordlyden i § 3.5. Hva som kreves for at det er «tatt hensyn» til dette ved fastsettelsen av honoraret, er ikke tema i saken.
- (74) Dommen er enstemmig.

Slutning

- 1. Arbeidsgiverforeningen Spekter frifinnes for saksøkers påstand punkt 1.*
- 2. Regiavtalen §§ 3.4 og 3.5 skal forstås slik at regissøren har rett til dagshonorar for hver prøvedag ut over åtte ukers perioden ved en normalproduksjon, såfremt det ikke ved honorarets fastsettelse er tatt hensyn til den forlengede prøvetid.*